

Посів здійснювався на полі селекційної сівозміни № 3 IP. Ґрунти представлені чорноземом потужним слабовилугуваним. Попередник – горох. Агротехніка – загальноприйнята для зони лісостепу України. Добрива вносили під передпосівну культивуацію (аміачна селітра – N₃₀). Норма висіву – 500 зерен на 1 м².

За результатами вивчення виділено джерела цінних господарських ознак: ранньостиглості (51–52 доби до колосіння) – ‘ЯТХ 2171-20’ (IR 05834S) (UKR), ‘Mazur’ (POL); високої урожайності (530–575 г/м²) – ‘ЯТХ 2115-20’ (IR 05806S – 530 г/м²), ‘ЯТХ 2124-20’ (IR 05814S) – 575 г/м², ‘ЯТХ 2126-20’ (IR 05816S – 548 г/м²), ‘ЯТХ 2146-20’ (IR 05829S – 555 г/м²) (UKR), ‘Телио’ (IR 05704S – 565 г/м²) (BLR); за висотою: карлики (≤ 89 см) – UA0604902 (‘Крі-

пость харківська’), ‘ЯТХ 2115-20’ (IR 05806S), ‘ЯТХ 4826-20’ (IR 05869S) (UKR), короткостеблові (90–103 см) – ‘ЯТХ 2126-20’ (IR 05816S), ‘ЯТХ 2174-20’ (IR 05836S) (UKR), з оптимальною висотою (104–115 см) – UA0604920, ‘ЯТХ 2169-20’ (IR 05833S) (UKR), ‘Телио’ (IR 05704S), ‘Доброє’ (IR 05701S) (BLR); високі (≥ 116 см) – ‘ЯТХ 2118-20’ (IR 05808S), ‘ЯТХ 2140-20’ (IR 05612S), ‘ЯТХ 2147-20’ (IR 05830S), ‘ЯТХ 2171-20’ (IR 05834S) (UKR); за обмолотом колосу (легкий обмолот) – ‘ЯТХ 2145-20’ (IR 05828S), ‘ЯТХ 2146-20’ (IR 05829S), ‘ЯТХ 2147-20’ (IR 05830S) (UKR).

Виділені зразки проявили високу адаптивність до біотичних та абіотичних факторів, введені до складу колекції і є цінним вихідним матеріалом для подальшої селекції культури.

УДК 633.11:631.527:581.19

Чернобай Ю.О. аспірант

Рябчун В.К. кандидат біол. наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи з генетичними ресурсами рослин

Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН України

E-mail: juliaonishchenko2112@gmail.com

СТУПІНЬ І ЧАСТОТА ТРАНСГРЕСІЙ ЗА ДОВЖИНОЮ ГОЛОВНОГО КОЛОСУ У ГІБРИДІВ F₂ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ

Під час схрещування батьківських форм у наступних гібридних поколіннях можливе виникнення генотипів, прояв ознак у яких виходить за межі обох батьківських компонентів. Випадки появи таких фенотипів у гібридних поколіннях, починаючи з другого покоління, називають трансгресіями.

Важливою проблемою селекції пшениці м'якої озимої є одержання позитивних трансгресивних форм за рядом цінних господарських ознак. Підвищення трансгресивної мінливості вважають ефективним у роботі із селекційним матеріалом.

Розміри колоса різних генотипів пшениці м'якої мають чіткий фенотиповий прояв, у зв'язку з чим вони є зручними і важливими ознаками в селекції на продуктивність.

Дослідження проведено в Інституті рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН у 2019 р. Матеріалом для дослідження були 30 гібридів F₂ сортів пшениці м'якої озимої одержаних за допомогою діалельного схрещування. Досліді було закладено відповідно до вимог селекційних польових експериментів. Ручною саджалкою висівали F₂ та їх батьківські форми в оптимальні строки за схемою „материнська форма – F₂ – батьківська форма” з міжряддям 20 см.

За результатами досліджень позитивні трансгресії за довжиною колосу виявлено у більшості гібридів F₂, проте, їх ступінь і частота суттєво

різнилися залежно від комбінації схрещування. Найбільш селекційно цінними є комбінації схрещування, що мають високу та стабільну частоту у ступінь трансгресій. З найвищою частотою трансгресій (Tч>30%) було виділено комбінації ‘Коровайна/Ладижинка’, ‘Коровайна/Диво’, ‘Водограй білоцерківський/Хвала’, ‘Хвала/Водограй білоцерківський’, ‘Водограй білоцерківський/Ладижинка’, ‘Ладижинка/Водограй білоцерківський’, ‘Ладижинка/Диво’, ‘Диво/Ладижинка’, ‘Диво/Водограй білоцерківський’, ‘Водограй білоцерківський/Диво’, ‘Ладижинка/Кубок’, ‘Кубок/Диво’. Ступінь прояву трансгресій за довжиною колосу була в межах від -3,7 до 31,4%. Найбільшим рівень трансгресій був у комбінації ‘Водограй білоцерківський/Диво’ (31,4%), ‘Ладижинка/Диво’ (25,5%), ‘Коровайна/Водограй білоцерківський’ (25,5%), ‘Водограй білоцерківський / Ладижинка’ (24,5%), ‘Водограй білоцерківський/Хвала’ (20,5%), ‘Кубок/Водограй білоцерківський’ (15,8%), найнижчий показник – ‘Хвала/Кубок’ (-3,7%), ‘Коровайна / Кубок’ (-0,9%) та ‘Диво/Хвала’ (0,9%).

Таким чином, у результаті проведених досліджень було виявлено кращі гібриди за частотою та ступенем прояву позитивних трансгресій. Ступінь позитивних трансгресій за довжиною головного колосу становив у середньому 11,3% при середній частоті трансгресій 33,5%.